

بررسی میزان اضطراب امتحان و عوامل مرتبط با آن در بین دانشجویان جدیدالورود دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

دکتر فریبرز درتاج^۱ دکتر سیدحمید موسوی^۲ پروین رضایی^۳

^۱ دانشیار گروه روانشناسی، دانشگاه علامه طباطبائی^۲ دانشیار گروه داخلی،^۳ مربی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

مجله پزشکی هرمزگان سال هفدهم شماره چهارم مهر و آبان ۹۲ صفحات ۳۶۵-۳۷۴

چکیده

مقدمه: اضطراب امتحان، به عنوان یک پدیده شایع از جمله دغدغه‌های اصلی نظام آموزش محسوب می‌شود که بر عملکرد تحصیلی فراگیران تأثیر می‌گذارد. نظر به اهمیت موضوع، مطالعه حاضر با هدف شناسایی سطح اضطراب امتحان و عوامل مرتبط در دانشجویان جدیدالورود دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان به انجام رسید.

روش کار: مطالعه حاضر یک مطالعه مقطعی از نوع توصیفی - تحلیلی بوده که در مهرماه ۱۳۹۱ بر روی ۳۱۰ دانشجوی جدیدالورود که به صورت تصادفی ساده انتخاب شده بودند، انجام شد. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، پرسشنامه‌ای نو بخشی شامل ویژگی‌های دموگرافیک و مقیاس ساراسون بوده و نمره نهایی کسب شده (۳۷-۰) نمره اضطراب امتحان فرد را تعیین می‌نمود. برای تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری شامل *Mann-Whitney*، *Chi-square* و *kruscal wallis* ضریب همبستگی *Spirman* و نرم‌افزار آماری *SPSS 15* استفاده شد.

نتایج: میانگین نمره اضطراب امتحان شرکت‌کنندگان در پژوهش، $12/65 \pm 6/06$ بوده، ۱۱/۹٪ از دانشجویان دارای اضطراب امتحان شدید، ۴۰/۳٪ اضطراب متوسط و ۴۷/۸٪ دارای اضطراب امتحان کم بودند. بین جنس و سطح اضطراب امتحان و نیز سن با اضطراب امتحان، رابطه معنی‌داری مشاهده شد ($P < 0/05$)، اما بین هر کدام از متغیرهای رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، شغل و تحصیلات والدین با سطح اضطراب دانشجویان، رابطه‌ای مشاهده نشد.

نتیجه‌گیری: نظر به وجود دانشجویانی با اضطراب بالا و متوسط در این مطالعه و با توجه به تأثیرات مخرب این اضطراب بر عملکرد آموزشی دانشجویان، برنامه‌ریزیهای مؤثر و مداخلات روانشناختی پیشنهاد می‌شود.

کلیدواژه‌ها: اضطراب - دانشجویان پزشکی - امتحان

نویسنده مسئول:

پروین رضایی

مرکز مطالعات و توسعه آموزش

پزشکی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان

بندرعباس - ایران

تلفن: ۰۰۷ ۹۱۳ ۱۹۷ ۹۸+

پست الکترونیکی:

p.rezaei@gmail.com

دریافت مقاله: ۹۲/۲/۷ اصلاح نهایی: ۹۲/۳/۱۰ پذیرش مقاله: ۹۲/۳/۲۵

مقدمه:

همه انسان‌ها در همه اعصار و با هر فرهنگی آن را تجربه کرده‌اند (۳).

فراگیران نظام‌های آموزشی نیز طیف وسیعی از اضطرابها را تجربه می‌کنند. این اضطرابها، گاه از چنان شدتی برخوردارند که زندگی روزمره و تحصیلی آنان را دشوار می‌سازند. یکی از اصلی‌ترین انواع این اضطرابها، اضطراب امتحان (*test anxiety*) است. این پدیده، مطالعات زیادی در حوزه آموزش را به خود اختصاص داده است (۹-۴).

یکی از گسترده‌ترین قلمروهای تحقیق در چند دهه اخیر، اضطراب و حوزه‌های وابسته به آن بوده است (۱). اضطراب مفهوم ناآشنایی نیست. این مفهوم از جمله احساساتی است که همانند ترس، همیشه همزاد بشر بوده است و در تئوری‌های مختلف روانشناسی، از آن به عنوان ریشه مشکلات، نامبرده شده است (۲). کمتر انسانی را می‌توان یافت که در طول زندگی خود با این مسئله مواجه نشده باشد. اغراق نیست اگر گفته شود

اوج خود می‌رسد. مطالعات متعددی نشان داده‌اند که به ویژه دانشجویان رشته‌های پزشکی و بهداشت، پیراپزشکی و پرستاری از اضطراب رنج می‌برند. اگرچه مطالعات انجام شده بر روی دانشجویان علوم پزشکی، بیانگر آن بود که این گروه، اضطراب ناتوان‌کننده بیشتری نسبت به دانشجویان عمومی ندارند (۷).

اضطراب امتحان، عارضه‌ای است که سلامت افراد را تحت‌الشعاع قرار می‌دهد. علاوه بر نگرانی‌های اجتماعی و اختلالات روانی و روان‌پریشی در دانشجویان با اضطراب امتحان زیاد (۷)، تأثیر بر غدد درون‌ریز و برون‌ریز فراگیران دارای اضطراب شدید و فراهم سازی زمینه فراموشی‌های زودگذر و خطای ادراکی آنان (۱۶)، تداخل با سطح ایمنی (۱۷)، ارتباط با واکنش تعریق پوست (۱۰) و تأثیر بر فاکتورهای بیوشیمیایی خون به عنوان یک عامل خطرزای بیماریهای قلبی - عروقی (۱۸)، از جمله تأثیراتی است که مطالعات مختلف، به اثبات رسانده‌اند. به علاوه پژوهش‌های انجام شده در خارج از کشور، بیانگر رو آوردن دانشجویان به الکل، دارو و سیگار برای سازگاری با اضطراب است (۷).

با وجود تأثیرات مذکور، آنچه که به عنوان اصلی‌ترین ضرورت انجام پژوهش‌های پیرامون اضطراب امتحان، از منظر محققین حوزه آموزش، مدنظر بوده است، تأثیر منفی اضطراب امتحان بر پیشرفت و عملکرد تحصیلی فراگیران است.

نتایج تحقیق Schaefer و همکاران در مورد اضطراب امتحان و موفقیت تحصیلی نشان داد که دانشجویان با اضطراب امتحان زیاد، از دوره‌های طولانی مدت تحصیلی برخوردار بوده و مهارت‌های مطالعه و یادگیری خود را چه در زمان مطالعه و چه در زمان شرکت در آزمون، پایین‌تر از حد توان و دانش خود مورد استفاده قرار می‌دهند (۷). تأثیر منفی اضطراب امتحان بر عملکرد تحصیلی فراگیران، در تحقیقات زیادی تأیید شده است (۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۰، ۱۹، ۱۳، ۱۱، ۱۰، ۶، ۱، ۲). حتی برخی تحقیقات، از بین فاکتورهای مورد بررسی، بیشترین واریانس پیش بین را موفقیت تحصیلی با اضطراب امتحان دانسته‌اند (۱۱، ۲۰).

این پدیده نه تنها می‌تواند بر کلیت برنامه‌های مطالعاتی فراگیران تأثیر گذارد، بلکه توسعه فردی آنان را نیز محدود

اضطراب امتحان شامل تجربیات و احساسات ناخوشایند عاطفی و نگرانی یا تشویش در موقعیتهایی است که فرد احساس می‌کند عملکرد وی مورد ارزشیابی قرار می‌گیرد. همچنین اضطراب امتحان به حالتی اشاره دارد که فرد را درباره توانایی‌هایش در انجام یک وظیفه دچار ترس می‌کند و پیامد آن کاهش توان مقابله با موقعیتهایی مانند موقعیت امتحان است (۱). ساراسون اضطراب امتحان را نوعی اشتغال ذهنی به خود می‌داند که با خود کم‌انگاری و تردید درباره توانایی‌های خود مشخص می‌شود و غالباً به ارزیابی شناختی منفی، عدم تمرکز حواس، واکنش‌های فیزیولوژیک نامطلوب و افت عملکرد تحصیلی فرد منجر می‌شود (۱۰). این تعریف هر چند نقش عوامل محیطی و اجتماعی را نادیده نمی‌گیرد، با این حال تأکید عمده‌اش روی فعالیتهای شناختی است و آن را عامل اصلی اضطراب امتحان می‌داند (۱۱).

مطالعات و تجربیات علمی، ثابت کرده است که عوارض ناشی از استرس و اضطراب امتحان در تعداد زیادی از افراد ظاهر می‌کند «بدین معنی که بروز آن، یک پدیده اتفاقی نیست که فقط تعداد محدودی از ایشان را مبتلا سازد، بلکه در حقیقت همه افرادی که با امتحان سروکار دارند و در نوعی از امتحانات شرکت می‌کنند، کم یا زیاد، طعم و مزه نگرانی، فشار روحی و وحشت امتحان را می‌چشند» (۱۱).

همه ما اذعان داریم که امروزه امتحان به بخشی ذاتی از زندگی ما تبدیل شده است. بسیاری از تصمیم‌گیریهایی مهم به واسطه نتایج آزمون‌ها اتخاذ می‌شود. بنابراین، تعجب‌آور نیست که اضطراب در حین امتحان، یک مشکل برجسته در سراسر جهان به شمار آید (۸). اضطراب امتحان، به عنوان یک پدیده متداول، سالانه میلیونها دانشجو و دانش‌آموز را در سراسر جهان تحت تأثیر قرار می‌دهد. تقریباً حدود ۳۰-۱۰٪ کل دانشجویان (۱۰۲) و دانش‌آموزان، از این نوع اضطراب که به اضطراب امتحان ناتوان‌کننده نیز شهرت دارد، رنج می‌برند (۱۳، ۱۴). این پدیده شایع، از جمله مشکلات جدی محیط‌های آموزشی و از جمله نگرانی‌ها و دغدغه‌های اصلی نظام آموزش محسوب می‌شود (۱۰، ۱۵).

به زعم برخی محققین، علیرغم این که اضطراب امتحان در طول دوره دانش‌آموزی نیز وجود دارد، اما در آموزش عالی به

قرار گرفته است. با استفاده از این پرسشنامه، می‌توان بر اساس یک شیوه "خود گزارش دهی" به حالات روانی و تجربیات فیزیولوژیک فرد در جریان امتحان و بعد از آن دست یافت. این پرسشنامه حاوی ۳۷ ماده آزمون بوده که آزمودنی باید به هر ماده به صورت "درست یا غلط" پاسخ گوید. در این مقیاس، تعداد ماده‌هایی که آزمودنی به آنها پاسخ می‌دهد، نمره اضطراب امتحان وی را تشکیل می‌دهند. در ماده‌های ۱، ۲۷، ۲۶، ۱۵، ۳۰ به ازای انتخاب گزینه نادرست و در بقیه ماده‌های آزمون، به ازای انتخاب گزینه درست، یک نمره داده می‌شود. نمره نهایی کسب شده توسط فرد، نمره اضطراب امتحان وی را تعیین می‌نماید. در این مقیاس، دامنه نمرات بین ۰ تا ۳۷ بوده که نقاط برش تعیین شده بدین صورت تعیین شد: نمره ۱۲ و پایین‌تر، اضطراب خفیف؛ نمره ۱۳-۲۰، اضطراب متوسط و نمره بالاتر از ۲۰، اضطراب شدید (۷،۱۳).

در تحلیل پرسشنامه، به دلیل عدم همسانی بار مقدار صفر و مقدار "خالی"، جهت گزینه‌هایی که خالی مانده بودند، نمره ۰/۵ منظور شد. روایی و پایایی این ابزار در مطالعات قبلی بررسی شده (۵). در این مطالعه، پایایی آزمون با استفاده از آلفای کرونباخ، ۰/۷ محاسبه شد.

حجم نمونه مورد بررسی در این مطالعه، بر اساس فرمول کوکران، با احتساب حداکثر مقدار ممکن $P=0/05$ ، ۲۵۳ نفر و با احتساب ریزش ۳۳۰ نفر تعیین شد که به شیوه تصادفی ساده از بین لیست کلیه دانشجویان اداره کل آموزش، انتخاب شدند.

در این مطالعه، ابتدا پژوهشگران با طرح موضوع در شورای پژوهشی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان، مجوز انجام آن را دریافت نموده، آنگاه با بیان هدف از انجام پژوهش و کیفیت و ماهیت آن برای واحدهای مورد پژوهش، رضایت آگاهانه شفاهی آنان به عنوان بخشی از مطالعه اخذ گردید. به واحدهای مورد پژوهش اطمینان داده شد که اطلاعات شخصی و مندرجات پرسشنامه آنها نزد پژوهشگران محفوظ خواهد ماند.

از افراد انتخاب شده، پس از کسر افرادی که مایل به تکمیل پرسشنامه نبوده و پرسشنامه‌ای غیرقابل بررسی، در نهایت تعداد ۳۱۰ پرسشنامه مورد تحلیل قرار گرفت.

می‌سازد (۷). در نهایت امر، این پدیده، بر نظام ارائه خدمات آتی به افراد جامعه تأثیرگذار خواهد بود. بدیهی است که دانش‌آموختگانی با عملکرد تحصیلی و توسعه فردی نامناسب، می‌توانند ارائه خدمات را با اشکال مواجه سازند.

بنابراین به دلیل اهمیت مقوله یادگیری و لزوم تربیت انسانهای کارآمد و تأثیرپذیری این مهم از پدیده اضطراب امتحان، بررسی این مسئله از اهمیت قابل تأملی برخوردار است. اهمیت تشخیص و متمایز کردن دانشجویان دارای اضطراب امتحان برای نظام‌های آموزشی، امری ضروری به نظر می‌رسد. این ضرورت، به ویژه زمانی که جامعه مورد بررسی، دانشجویان جدیدالورود یک دانشگاه باشند، از اهمیت بسیار ویژه‌ای برخوردار است. اهمیت ویژه این موضوع، از حیث امکان برنامه‌ریزی و مداخله مؤثر برنامه‌ریزان و وجود بالقوه زمان بیشتر برای این مداخله، حائز اهمیت می‌باشد.

مطالعه Rana بر روی دانشجویان تحصیلات تکمیلی نشان داد که عامل شناختی (نگرانی) اضطراب، بیش از عوامل عاطفی (هیجانی) آن در بروز و مواجهه فراگیران با این پدیده مؤثر است و نتیجه گرفت که مداخله مؤثر و آموزش به فراگیران می‌تواند آنها را در مدیریت کردن سطح اضطراب امتحان یاری دهد (۲۲).

با توجه به این ضرورت و امکان مداخله مؤثر، مطالعه حاضر با هدف تعیین و شناسایی سطح اضطراب امتحان در دانشجویان جدیدالورود دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان و ارتباط آن با برخی مشخصات دموگرافیک آنان، به انجام رسید.

روش کار:

مطالعه حاضر یک مطالعه مقطعی از نوع توصیفی-تحلیلی بوده که در مهرماه ۱۳۹۱ بر روی دانشجویان جدیدالورود دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان انجام شد. تعداد کل دانشجویانی که در سال تحصیلی ۹۲-۹۱، در این دانشگاه، ثبت نام نموده‌اند، ۷۳۵ نفر گزارش شده است.

ابزار جمع‌آوری داده‌ها پرسشنامه‌ای دو بخشی شامل ویژگی‌های دموگرافیک دانشجویان و سوالات مربوط به سنجش اضطراب امتحان بود. اضطراب امتحان، توسط پرسشنامه ساراسون سنجیده شد. این مقیاس، یک پرسش نامه کوتاه است که توسط ساراسون ساخته و در سال ۱۹۸۰، مورد تجدید نظر

بر اساس رشته دانشجویان پاسخگو، ۱۷/۳ درصد در رشته پرستاری، ۵/۵ درصد دندانپزشکی، ۸ درصد مامایی، ۴/۷ درصد رادیولوژی، ۴ درصد پرستارشناسی، ۷/۷ درصد علوم آزمایشگاهی، ۷/۷ درصد هوشبری، ۷/۳ درصد اتاق عمل، ۴/۴ درصد فناوری اطلاعات، ۲/۶ درصد بهداشت عمومی، ۲/۲ درصد بهداشت محیط، ۰/۴ درصد حشره شناسی و ۳/۳ درصد بهداشت حرفه‌ای پذیرفته شده بودند.

شغل بیشتر پدران و مادران پاسخگویان به ترتیب بیشتر کارمند و خانه‌دار (۵۱ درصد و ۸۵ درصد) بوده و از نظر تحصیلات والدین، بیشترین فراوانی مربوط به مقطع تحصیلی سیکل و پائین‌تر بوده است. (پدران: ۲۸ درصد و مادران ۴۳/۵ درصد).

نتایج این بررسی نشان داد که میانگین (\pm انحراف استاندارد) نمره اضطراب امتحان دانشجویان شرکت کننده در این پژوهش، 67.06 ± 13.75 بوده، ۱۱/۹ درصد (۲۸ نفر) از شرکت کنندگان دارای اضطراب امتحان شدید، ۴۰/۳ درصد (۱۲۹ نفر)، دارای اضطراب امتحان متوسط و ۴۷/۸ درصد (۱۵۳ نفر)، دارای اضطراب امتحان کم بودند.

در واقع ۵۲/۲ درصد از شرکت کنندگان به میزان قابل توجهی (سطح اضطراب امتحان مرضی و متوسط) از اضطراب امتحان رنج می‌برند.

در این مطالعه ارتباط بین جنس و سطح اضطراب امتحان دانشجویان، با استفاده از آزمون کای اسکوئر بررسی شد که رابطه معنی‌داری را نشان داد ($P=0.03$) (جدول شماره ۱).

برای تحلیل داده‌ها از روشهای آمار توصیفی شامل ارائه فراوانی، درصد، میانگین و انحراف استاندارد استفاده شد. همچنین روشهای آمار تحلیلی شامل آزمون χ^2 ، Mann-Whitney، Kruskal wallis و ضریب همبستگی Spearman مورد استفاده واقع شد. تجزیه و تحلیل با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS 15 صورت گرفت. سطح معنی‌داری کلیه آزمون‌های فوق برابر ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

نتایج:

تعداد ۳۱۰ نفر از دانشجویان جدیدالورود دانشگاه علوم پزشکی هرمزگان که در سال تحصیلی ۹۲-۹۱ ثبت نام کرده بودند، پرسشنامه‌ها را تکمیل نمودند.

کمترین سن پاسخگویان، ۱۷ سال و بیشترین آن، ۴۵ سال بوده است. میانگین و انحراف استاندارد سن آنها به ترتیب 19.96 ± 3.21 بوده است. از بین افراد پاسخگو ۸۳/۷ درصد بین ۱۷-۲۰ سال، ۱۱/۵ درصد بین ۲۰-۲۴ سال، ۴/۸ درصد بین ۲۵-۴۵ ساله بودند.

فراوانی نسبی دانشجویان دختر و پسر به ترتیب: ۳۳/۲ درصد (۹۶ نفر) و ۶۶/۸ درصد (۱۹۳ نفر) بوده است. همچنین ۸۱/۳ درصد پاسخگویان (۲۶۰ نفر) مجرد و ۵/۶ درصد (۱۸ نفر) متأهل بودند.

بیشترین پاسخگویان (۶۷/۹ درصد) در مقطع کارشناسی، ۳۰/۳ درصد در مقطع دکترای حرفه‌ای و ۲ درصد در مقطع کارداری پذیرفته شده‌اند.

جدول شماره ۱- رابطه سطح اضطراب با جنسیت دانشجویان

نتیجه آزمون	جمع	سطح اضطراب شدید	سطح اضطراب متوسط	سطح اضطراب ضعیف	
$P=0.03$	۱۹۳	۲۶	۸۶	۸۱	دانشجویان دختر (تعداد)
	۹۶	۸	۲۲	۵۶	دانشجویان پسر (تعداد)

رشته‌های مختلف نیز بر اساس آزمون کای اسکوئر خی دو، تفاوتی را نشان نداد (در هر دو آزمون $P=0.09$).

در این مطالعه، به منظور مقایسه نمره اضطراب امتحان در دو گروه مجرد و متأهل، میانه نمرات دو گروه توسط آزمون من ویتنی بررسی شد که تفاوت معنی‌دار آماری به دست نیامد.

به منظور مقایسه نمرات اضطراب امتحان در دانشجویان رشته‌های مختلف، میانه نمرات گروه‌ها توسط آزمون کروسکال والیس بررسی گردید که تفاوت آماری معنی‌داری به دست نیامد. مقایسه سطح اضطراب امتحان در دانشجویان

در مطالعه‌ای که چراغیان و همکاران به منظور بررسی اضطراب امتحان در دانشجویان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی آبادان به انجام رساندند، سطوح اضطراب امتحان اغلب دانشجویان پرستاری به ترتیب کم و متوسط بوده و حدود ۸۶ درصد از دانشجویان به میزانی از این مسئله رنج می‌برده‌اند (۱). در مطالعه مشابه که توسط معدلی و غضنفری حسام‌آبادی، در دانشکده پرستاری و مامایی شیراز انجام گرفت، ۹۰ درصد از دانشجویان مورد پژوهش اضطراب امتحان کم داشتند (۴). اما در مطالعه‌ای که توسط صاحب‌الزمانی و زیرک در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان انجام گرفت، اضطراب امتحان دانشجویان مورد پژوهش در سطح بالایی قرار داشت (۲۴). لاتاس و همکاران در مطالعه‌ای با عنوان "اضطراب امتحان دانشجویان علوم پزشکی" که بر روی دانشجویان پزشکی دانشگاه بلگراد انجام شد، نشان دادند که این دانشجویان، عمدتاً از اضطراب امتحان رنج می‌برند (۲۵).

تفاوت بین مطالعات مختلف در مورد اضطراب امتحان دانشجویان را می‌توان به تأثیرپذیری اضطراب امتحان از عوامل مختلف و نیز برداشت افراد از این عوامل نسبت داد به طوری که معدلی و غضنفری حسام‌آبادی، عواملی مثل سختی درس، چگونگی طراحی سؤالات امتحان توسط اساتید و وضعیت سیستم آموزشی را بر میزان اضطراب امتحان دانشجویان تأثیرگذار دانسته‌اند (۴). اگرچه بخش عمده‌ای از تفاوت در میزانهای گزارش شده در مطالعات مختلف را می‌توان به این عوامل نسبت داد اما از آنجا که نمره اضطراب امتحان فرد با استفاده از خوداظهاری دانشجو سنجیده می‌شود و از آنجا که افراد مورد بررسی در این مطالعه، دانشجویان جدیدالورود بوده و اغلب سابقه تحصیلات دانشگاهی را نداشته‌اند، تفاوت نتایج این مطالعه با مطالعات دیگر را می‌توان بیشتر به تفاوت در برداشت از احساسات خود به دلیل تفاوت‌های فردی منسوب دانست. استفاده از ابزارهای متفاوت جهت سنجش میزان اضطراب نیز در این تفاوت‌ها بی‌تأثیر نیست.

تحلیل داده‌های این مطالعه، بین جنس و سطح اضطراب امتحان دانشجویان، رابطه معنی‌داری را نشان داد. این نتایج با مطالعات حاتمی و اردلان و بیگدلی و خسروی و Oladipo همخوانی نداشته اما یافته‌های پژوهش‌های معدلی و غضنفری

همچنین با استفاده از آزمون کای اسکور، بین سطوح اضطراب امتحان این دانشجویان نیز رابطه‌ای مشاهده نشد ($P=0/167$).

در این مطالعه میانه سطح اضطراب امتحان در دانشجویانی که والدین آنها کارمند یا دارای شغل آزاد بودند نیز با استفاده از آزمون من ویتنی بررسی شد که تفاوت معنی‌داری را نشان نداد. بین سطوح اضطراب این پاسخگویان و شغل والدین نیز تفاوت معنی‌داری مشاهده نشد (جدول شماره ۲).

جدول شماره ۲- رابطه سطح اضطراب دانشجویان با شغل والدین آنها

والدین آنها		تعداد	میانگین رتبه	نتیجه آزمون
شغل پدر	آزاد	۱۳۳	۱۲۴/۹۱	$P=0/816$
	کارمند	۱۲۸	۱۳۷/۰۴	
شغل مادر	خانه‌دار	۲۲۱	۱۲۸/۳۷	$P=0/276$
	کارمند	۳۹	۱۴۲/۵۶	

سطح تحصیلات پدر و سطح تحصیلات مادر شرکت کنندگان نیز با سطح اضطرابی افراد رابطه‌ای دیده نشد.

بین متغیر سن و سطح اضطراب امتحان پاسخگویان بر اساس ضریب همبستگی اسپیرمن، رابطه مثبت معنی‌داری مشاهده شد ($r=0/665$ و $P=0/001$).

بحث و نتیجه‌گیری:

میانگین نمره اضطراب امتحان در این تحقیق (۱۳/۶۵) با یافته‌های مطالعه امیدی و همکاران (۱۳۸۴)، تشابه دارد. وی در بررسی فراوانی اضطراب امتحان در دانشجویان رشته پزشکی و غیرپزشکی دانشگاه علوم پزشکی کاشان در سال ۱۳۷۹، نشان داد که ۱۳/۳ درصد، از دانشجویان از این اختلال رنج می‌برند (۹). همچنین حاتمی و اردلان، در "بررسی و مقایسه سطح اضطراب امتحان دانشجویان دانشکده‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی کردستان و ارتباط آن با برخی مشخصات دموگرافیک در سال تحصیلی ۱۳۸۶-۸۷" نشان دادند که ۱۴/۴ درصد از این افراد، سطح اضطراب مرضی، ۷۲/۸ درصد سطح اضطراب نسبی (اضطراب متوسط) و ۱۲ درصد سطح اضطراب سالم را دارا بودند (۵).

کمتر اضطراب امتحان در مردان را ناشی از حساسیت کمتر آنان نسبت به تحصیل و رقابت تحصیلی و تمایل بیشتر آنان برای اشتغال نیز مرتبط دانست.

در این مطالعه همچنین ارتباط اضطراب امتحان دانشجویان با سن مورد بررسی قرار گرفت که این رابطه از نظر آماری مثبت و معنی‌دار بود. در حالی که در مطالعه حاتمی و اردلان، یزدانی و سلیمانی، چراغیان و همکاران، Oladipo و معدلی و غضنفری حسام‌آبادی بین اضطراب امتحان و سن رابطه معنی‌داری وجود نداشت (۷-۸، ۱). بر اساس مطالعه واتسون، افراد مسن تر اضطراب امتحان بیشتری داشتند (۱). همچنین امیدوی و همکاران نیز بین سن و میزان اضطراب امتحان رابطه معنی‌داری را یافتند (۹).

چراغیان و همکاران این تفاوت را به عامل نزدیکی میانگین سنی اکثر شرکت‌کنندگان در مطالعه مذکور به یکدیگر، مرتبط دانسته است (۱).

بخش دیگری از این تفاوت را می‌توان به وضعیت متفاوت شرکت‌کنندگان در مطالعه حاضر مربوط دانست. در مطالعات مذکور که اغلب بر روی دانشجویان به انجام رسیده است دانشجویان عمدتاً تحصیل در دانشگاه را شروع کرده و به درک اجتماعی و علمی لازم از محیط دانشگاه دست یافته‌اند. بنابراین با یک محیط جدید و بیگانه روبه‌رو نشده‌اند اما در مطالعه حاضر شرکت‌کنندگان عمدتاً دانش‌آموزانی بودند که پس از پشت سر گذاشتن امتحان سرنوشت ساز کنکور، فصل جدیدی از آموزش را در دانشگاه آغاز کرده‌اند و روزهای نخست ورود به دانشگاه را می‌گذرانند. بنابراین اصولاً با این فضا بیگانه بوده و یک محیط جدید را تجربه خواهند کرد. بنابراین دور از انتظار نیست که افراد دارای سن بالاتر، اضطراب بیشتری را در یک موقعیت جدید گزارش نمایند.

در این مطالعه همچنین ارتباط بین اضطراب امتحان با وضعیت تأهل افراد مورد بررسی قرار گرفت که این ارتباط از نظر آماری معنی‌دار نشد. پژوهش معدلی و غضنفری (۱۳۸۳) و امیدوی و همکاران، وضعیت تأهل و میزان اضطراب امتحان را با یکدیگر مرتبط دانسته اما مطالعات چراغیان و همکاران و یزدانی و سلیمانی، ارتباطی بین متغیر وضعیت تأهل و میزان اضطراب امتحان نشان نداد (۲۱، ۷، ۹، ۱، ۴). با توجه به تعداد کم افراد متأهل

حسام‌آبادی (۱۳۸۳)، لشکری و همکاران، علی محمدی، هومند، امیری مجد و شاهمرادی، نیمانی و همکاران، اکبری بورنگ، موسوی و همکاران و لاتاس و همکاران نیز نشان می‌دهد که میزان همه‌گیرشناسی اضطراب امتحان در دختران بیشتر از پسران بوده و آنها اضطراب امتحان را با شدت بیشتری تجربه می‌کنند (۲۹-۲۵، ۲۰، ۱۳، ۱۱، ۴). Farooqi و همکاران نشان داد که تفاوت آماری معنی‌داری در سطح اضطراب امتحان دانشجویان پزشکی دختر و پسر پاکستان وجود دارد (۲۳). Ya-huei Wang نیز در بررسی اضطراب امتحان دانشجویان پزشکی در امتحان عمومی زبان نشان داد که دانشجویان دختر به نسبت دانشجویان پسر دانشگاه، اضطراب عاطفی بیشتری را گزارش می‌کنند (۳۰).

احتمالاً دختران به پذیرش اضطراب و قبول آن به عنوان یک ویژگی زنانه تشویق می‌شوند و یاد می‌گیرند که به هنگام اضطراب، به طور منفعل تسلیم شوند در حالی که پسران در مورد پذیرش اضطراب دفاعی برخورد کرده و آن را تهدیدی برای احساس مردانگی خود به حساب می‌آورند. Farooqi و همکاران در تبیین بالا بودن میزان اضطراب امتحان و پائین بودن عملکرد تحصیلی دانشجویان دختر در مقایسه با هم‌تایان مرد خود، احتمالاً شناخت نقش جنسیتی سنتی توسط دختران و وظایف نقش آنها در جامعه مردسالار پاکستان را مؤثر می‌داند. وی همچنین عنوان می‌کند که تفاوت‌های جنسیتی در سطح اضطراب امتحان ممکن است به نقش‌های مختلف اجتماعی اختصاص یافته به زنان و مردان و افزایش آسیب‌پذیری عاطفی زنان به این تفاوت در نقش‌های خود نسبت داده شود. به زعم این محققین یکی از دلایل این تفاوت را می‌توان به جامعه مردسالار پاکستان که موانع تفکرانی را برای آموزش عالی و به خصوص تحصیل در رشته پزشکی توسط زنان در نظر گرفته و آنها را به اندیشه‌های تحت تسلط مردان به عنوان نتیجه‌ای از تکلیف نقش جنسیتی کلیشه‌ای رایج، رهنمون می‌سازد، مرتبط دانست. احساس ناامنی و تهدید به اعتماد به نفس در دختران دانشجو به ویژه برای کسب مدرک نهایی در بروز این پدیده بی‌تأثیر نیست (۲۳). امیری مجد و شاهمرادی درباره فراوانی بیشتر اضطراب امتحان در دختران هم عوامل ژنتیکی و هم عوامل محیطی را مؤثر دانسته است (۲۶). شاید بتوان فراوانی

بالاتری به نسبت سایر رشته‌ها داشته‌اند. همچنین Ya-huei Wang در بررسی اضطراب امتحان دانشجویان پزشکی در امتحان عمومی زبان نشان داد دانشجویان پرستاری اضطراب شناختی بیشتری به نسبت سایر رشته‌ها تجربه می‌کنند (۳۰). این پژوهش، محدودیت خاصی نداشت و تنها از محدودیتهای این پژوهش می‌توان به تأثیرپذیری از حالات روحی روانی فرد در زمان تکمیل پرسشنامه، صرف وقت و صداقت در پاسخگویی و درک و شناخت مناسب از خود اشاره نمود که ماهیتاً در مورد تمامی مطالعات خود گزارش دهی، صادق است.

سپاسگزاری:

از معاونت محترم آموزشی، مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی و معاونت محترم پژوهشی و کلیه دانشجویان بزرگوار که در اجرای این طرح، همکاری داشته‌اند، سپاسگزاری می‌شود.

در نمونه مورد بررسی، پیشنهاد می‌شود که در مطالعات آتی این بررسی با تعداد نمونه بیشتری انجام گیرد تا امکان مقایسه نیز فراهم گردد.

شغل والدین پاسخگویان و میزان تحصیلات آنها ارتباطی با نمره اضطراب امتحان دانشجویان نداشت. این نتیجه با مطالعات موسوی و معدلی و غضنفری در خصوص متغیر شغل و موسوی در مورد عامل تحصیلات والدین همخوانی دارد. مطالعه معدلی و غضنفری حسام‌آبادی نشان داد که هرچه سطح تحصیلات پدران فراگیران بالاتر باشد، میزان اضطراب امتحان آنها بالاتر است (۴،۲۹).

فراوانی اضطراب امتحان در پذیرفته شدگان رشته‌ها و مقاطع مختلف، تفاوتی را نشان نداد. یافته‌های معدلی و غضنفری حسام‌آبادی و امیدی نیز بین این دو عامل رابطه‌ای نشان نداد. مطالعه چراغیان و همکاران نیز رابطه‌ای بین مقطع تحصیلی و سطح اضطراب امتحان نشان نداد. اما مطالعه حاتمی و اردلان نشان داد که دانشجویان کاردانی علوم آزمایشگاهی اضطراب

Archive

References

منابع

1. Cheraghian B, Fereidooni- Moghadam M, Baraz-Pardejani SH, Bavarsad N. Test Anxiety and its relationship with academic performance among nursing students. *Knowledge and Health*. 2008;3:25-29. [Persian]
2. Thashakkor B. Relationship between parental attitudes, parenting patterns, personality pattern A, perfection oriented and object - oriented parental anxiety and academic performance of boys junior of Abadeh city. (dissertation). Ahvaz: Ahvaz University of Shahid Chamran. 1998. [Persian]
3. Haravi M, Jadid-Milani M, Regea N, Valaie N. The effect of relaxation training on exam driven anxiety level among nursing students. *Journal of Mazandaran University of Medical Science*. 2004;14:86-96. [Persian]
4. Moaddeli Z, Ghazanfari Hesam abadi M. A survey on the students' exam anxiety in the Fatemeh College of nursing and midwifery, spring 2004. *Strides in Development of Medical Education*. 2005;1:65-72. [Persian]
5. Hatami Z, Ardalan M. Assessment of the level of test anxiety in students of Kurdistan University of Medical Sciences and its factors. *Scientific Journal of Kurdistan University of Medical Sciences*. 2010;14:99-105. [Persian]
6. Oladipo SE, Ogunbamila A. Demographic Predictors of Test Anxiety among Undergraduates. *International Journal of Learning and Development*. 2013;1:62-66.
7. Yazdani F, Soleymani B. Relationship between test anxiety and Academic Performance among Midwifery Students. *Health Systems Research*. 2012;7:1178-1187. [Persian]
8. Trifoni A, Shahini M. How does exam Anxiety affect the performance of University Students? *Mediterranean Journal of Social Sciences*. 2011;12:93-100.
9. Omidi A, Assarian, F, Mousavi S, Kashani SM. Comparison of the prevalence of anxiety in medical and non-medical students of Kashan University of Medical Sciences in 2000. Congress of Medical Education: 2005: Esfahan, Iran. [Persian]
10. Abolghasemi A. Test anxiety: Causes, assessment and treatment. *Journal of Psychological Research*. 1999;4:82-99. [Persian].
11. Ali Mohammadi H. Study of relationship test anxiety, subjectivism, bjectivism of students, and occupation of parents' literacy level with educational achievement of students in third grade. (dissertation). Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences: 1996. [Persian]
12. Abolghasemi A, Mehrabi zadeh A, Najjarian B, Shokrkon H. Inoculation training and systematic desensitization treatment effects on test anxiety in students. *The Journal of Psychology, Tarbiat Modarres University*. 2004;29:1-19. [Persian]
13. Lashkari Pour K, Bakhshani NM, Soleimani MJ. The relationship between test anxiety and academic achievement in students of guidance schools in Zahedan in 2005. *Tabibe-e- Shargh*. 2007;8:253-259. [Persian]
14. Abolghasemi A, Assadi-Moghadam A. Test anxiety and coping strategies in children and adolescents. Congress of behavioral disorders in children and adolescents: 1997: Zanjan, Iran. [Persian]
15. Khosravi M, Bigdely I. The relationship between personality factors and test anxiety among university students. *Journal of Behavioral Sciences*. 2008;2:13-24. [Persian]
16. Afrooz G. Test and anxiety. *Journal of Peivand*. 1992;152:10-15. [Persian]
17. Mehrabizadeh A, Abolghasemi A, Najjarian B. Epidemiology of Test Anxiety and its relation with self efficacy: Test anxiety control through focusing on intelligence variable. *Journal of Education and Psychology*. 2002;3:55-73. [Persian]
18. Samavat F. The effect of regular exercise on blood composition by altering some of the anxiety. (Dissertation). Tehran: University of tarbiat moallem: 1994. [Persian]
19. Mehrabi zadeh A, Moghadam K. Investigate the effect of systematic desensitization on test anxiety and academic performance. *Applied Psychology*. 2007;5:23-34. [Persian]

20. Hoomand F. A study of anxiety and related variables among students in grade nine (dissertation) Shiraz: Shiraz University of Medical Sciences: 1994. [Persian]
21. Amiri T. Comparison of behavior therapy, cognitive therapy and cognitive behavioral therapy in reducing anxiety levels of secondary school students in Tehran in 1995-1996. (Dissertation). Tehran: University of Tarbiat Moallem: 1996. [Persian]
22. Rana RA, Mahmood N. The Relationship between test Anxiety and academic achievement. *Bulletin of Education and Research*. 2010;2:63-74. [Persian]
23. Farooqi YN, Ghani R, Spielberger ChD. Gender differences in test Anxiety and academic performance of medical students. *International Journal of Psychology and Behavioral Sciences*. 2012;2:38-43. [Persian]
24. Saheb Alzamani M, Zirak A. Students Learning and Study Strategies in Isfahan University of Medical Sciences and their relationship with Test Anxiety. *Iranian Journal of Medical Education*. 2011;11:58-68. [Persian]
25. Latas M, Pantic M Obradovic D. Medical student test anxiety. *European Psychiatry*. 2010;25:707.
26. Amiri Majd M, Shahmoradi A. Effects of cognitive-behavioral therapy in reducing anxiety. *Behavioral Sciences*. 2009;1:53-64. [Persian]
27. Narimani M, Islamdoost S, Ghaffari M. Causes and ways to deal with test anxiety in students. *Research and Planning in Higher Education*. 2006;39:23-41. [Persian]
28. Akbaryboorang M, Aminyazdi SA. Test-Anxiety and Self-Efficacy: A Study on the Students of Islamic Azad University, Branch of Southern Khorasan. *Journal of Ofogh-e-Danesh*. 2009;15:70-76. [Persian]
29. Mousavi M, Haghshenas H, Alishahi M, Najmi B. Anxiety test and some correlated socio-demographic factors in high school students in Shiraz. *Journal of Research in Behavioral Science*. 2008;8:17-25. [Persian]
30. Wang YH, Lai Ch Ju, Liao HC. An Investigation of GEPT test Anxiety for Medical University Students in Taiwan. *Journal of College Teaching & Learning*. 2013;10:123-132.

Exam anxiety and its relationship with demographic factors among new students in Hormozgan University of Medical Sciences

F. Dortaj, PhD¹ H. Mousavi, MD² P. Resaei, MSc³

Associate Professor Department of Psychology¹, Allameh Tabatabaee University, Tehran, Iran. Associate Professor Department of Internal Medicine², Instructor Department of Education Development Center of Medical Sciences³, Hormozgan University of Medical Sciences, Bandar Abbas, Iran.

(Received 27 Apr, 2013 Accepted 15 Jun, 2013)

ABSTRACT

Introduction: Exam anxiety as a common phenomenon is one of the problems of educational systems that affect academic performance. This study was performed to determine exam anxiety and its relationship with demographic factors among new students in Hormozgan University of Medical Sciences.

Methods: In this descriptive- analytical study, 310 new students of Hormozgan University of Medical Sciences were selected by random sampling in 2013 academic year. Data were collected via a two-component questionnaire including demographic information and Sarson scale. Exam anxiety score range was 0-37 in the questionnaire. Data were analyzed by statistical tests such as Chi-square, Mann-Whitney, Kruskal Wallis and Spearman correlation by SPSS 15.

Results: The results showed that the mean score for exam anxiety was 13.65 ± 6.06 . Exam anxiety for 47.8% of the students was low, for 40.3% of them was moderate and 11.9% of the students suffer severely from exam anxiety. Results showed that level of exam anxiety was significantly correlated with sex and age. But there was not a significant relationship between level of exam anxiety score marital status, field of study, job, parents' education.

Conclusion: Considering, level of test anxiety was high & moderate in this research, and it has negative effects on academic performance, effectively planning and psychological interventions is suggested.

Key words: Anxiety – Medical Students - Test

Correspondence:

P. Rezaei, MSc.

Education Development

Center of Medical Sciences,

Hormozgan University of

Medical Sciences.

Bandar Abbas, Iran

Tel: +98 913 197 4007

Email:

p.rezaei1@gmail.com